

УДК 351:316.4

DOI <https://doi.org/10.32782/pdau.pma.2025.4.3>

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК РЕСУРС ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Мартинів Олександр Володимирович,

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

ORCID ID: 0009-0009-1755-9701

У статті досліджено концепцію соціального капіталу як важливого нематеріального ресурсу публічного управління та демократичного врядування. Проаналізовано історичні витоки поняття – від праць Ліди Ханіфан (1916), яка трактувала соціальний капітал як основу громадської участі в освітніх процесах, до подальших теоретичних інтерпретацій Джеймса Коулмана, Роберта Патнema, П'єра Бурдьє, Марка Грановеттера та Нан Лін. Визначено, що соціальний капітал поступово еволюціонував від розуміння як індивідуальної риси до усвідомлення його як колективного ресурсу, який формує здатність суспільства до самоорганізації, взаємодії та довіри між владою й громадянами. Розкрито зміст соціального капіталу як системи соціальних зв'язків, норм, цінностей і практик співпраці, що сприяють зниженню транзакційних витрат, підвищенню ефективності управлінських рішень і зміцненню легітимності влади. Визначено ключові структурні форми соціального капіталу – зв'язки всередині груп, міжгрупові мости та вертикальні відносини – як інституційні механізми комунікації в управлінському просторі. Обґрунтовано, що соціальний капітал є необхідною умовою для формування активного громадянського суспільства, розвитку партнерських форматів взаємодії «влада – громада – бізнес» і реалізації принципів відкритого врядування. Особливу увагу приділено українським реаліям, де соціальний капітал відіграє ключову роль у відновленні суспільної довіри, зміцненні місцевого самоврядування та підвищенні стійкості держави в умовах воєнних і післявоєнних викликів. Підкреслено, що ефективне публічне управління в Україні неможливе без розвитку горизонтальних зв'язків, соціальної солідарності, волонтерства та участі громадян у прийнятті рішень. Соціальний капітал, таким чином, виступає інтеграційним чинником і стратегічним ресурсом модернізації державного управління, що відповідає парадигмі соціальної солідарності як ресурсу публічного управління.

Ключові слова: соціальний капітал, публічне управління, довіра, врядування, громадська участь, соціальні мережі, децентралізація, сталий розвиток, солідарність.

Martynov Oleksandr. SOCIAL CAPITAL AS A RESOURCE OF PUBLIC ADMINISTRATION

The article explores the concept of social capital as an important intangible resource of public administration and democratic governance. The historical origins of the concept are analyzed – from the works of Lydia Hanifan (1916), who interpreted social capital as the basis of public participation in educational processes, to further theoretical interpretations by James Coleman, Robert Putnam, Pierre Bourdieu, Marc Granovetter and Nan Lin. It is determined that social capital has gradually evolved from understanding it as an individual trait to realizing it as a collective resource that forms the ability of society to self-organize, interact and trust between government and citizens. The content of social capital is revealed as a system of social ties, norms, values and practices of cooperation that contribute to reducing transaction costs, increasing the efficiency of management decisions and strengthening the legitimacy of government. The key structural forms of social capital are identified – intra-group ties, inter-group bridges, and vertical relationships – as institutional mechanisms of communication in the administrative space. It is substantiated that social capital is a necessary condition for the formation of an active civil society, the development of partnership formats of interaction «government – community – business» and the implementation of the principles of open governance. Particular attention is paid to Ukrainian realities, where social capital plays a key role in restoring public trust, strengthening local self-government, and increasing the stability of the state in the conditions of war and post-war challenges. It is emphasized that effective public governance in Ukraine is impossible without the development of horizontal ties, social solidarity, volunteerism, and citizen participation in decision-making. Social capital, thus, acts as an integration factor and strategic resource for the modernization of public administration, which corresponds to the paradigm of social solidarity as a resource of public administration.

Key words: social capital, public administration, trust, governance, public participation, social networks, decentralization, sustainable development, solidarity.

Вступ. У сучасних умовах глобальних викликів, зростання соціальної фрагментації та кризи довіри до державних інституцій, питання зміцнення соціального капіталу стає надзвичайно важливим для ефективності публічного управління. Соціальний капітал – це не лише характеристика соціальних відносин, а й стратегічний ресурс, який забезпечує стабільність, стійкість і результативність управлінських рішень.

Для України, що перебуває у процесі трансформації системи врядування, децентралізації та відновлення соціальної довіри після масштабних воєнних потрясінь, розвиток соціального капіталу є передумовою побудови відкритої, демократичної й партнерської моделі управління. Наявність високого рівня довіри, громадянської активності та міжінституційної взаємодії безпосередньо впливає на якість політик, легітимність влади й здатність суспільства до самоорганізації.

Отже, дослідження соціального капіталу як ресурсу публічного управління є актуальним як у теоретичному, так і в практичному вимірах – воно сприяє осмисленню соціальних механізмів ефективності врядування, формуванню нової управлінської культури та розвитку демократичного потенціалу громади.

Поняття соціального капіталу уперше ввела Ліда Ханіфан у 1916 році, розглядаючи його як чинник, що сприяє громадській участі у вирішенні освітніх завдань на місцевому рівні [1]. У її тлумаченні соціальний капітал – це мережа взаємної довіри, симпатії та спільності між членами громади, що формує основу ефективної колективної дії. Саме ця ідея пізніше стала одним із ключових орієнтирів у розвитку сучасного публічного управління, яке дедалі частіше спирається не лише на формальні інститути влади, а й на неформальні ресурси довіри та солідарності в суспільстві.

Після тривалої перерви інтерес до цієї концепції відновили Джейн Джейкобс у 1960-х, Гленн Лорі в 1970-х та Джеймс Коулман у 1980-х роках. Вирішального поштовху розвитку теорії надав Роберт Патнем, який у 1990-х роках продемонстрував, що зниження громадської участі в американському суспільстві веде до ослаблення демократичних інститутів та ефективності врядування. Саме тому соціальний капітал став розглядатися як ресурс публічного управління, що визначає здатність громади до самоорганізації, участі та довіри до влади.

Виходячи з викладеного, метою статті є обґрунтування концепту соціального капіталу як ресурсу публічного управління.

Матеріали та методи. Проведене дослідження спиралося на наукові праці українських і зарубіжних науковців щодо концептуальних основ теорії соціаль-

ного капіталу; експертні висновки Організації економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD)), де подається визначення соціального капіталу як мереж, норм, цінностей і взаєморозуміння, що сприяють співпраці всередині або між групами [2]); результати власних аналітичних досліджень. Методологічною основою дослідження є системний, інституціональний та соціологічний підходи, які дозволяють комплексно розглянути соціальний капітал як ресурс публічного управління. У процесі роботи використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції для узагальнення наукових підходів до визначення сутності соціального капіталу та його ролі в управлінських процесах.

Для теоретичного обґрунтування концепції соціального капіталу застосовано структурно-функціональний метод, що дав змогу простежити еволюцію поглядів від класичних концепцій Л. Ханіфан [1], Дж. Коулмана [3], П. Бурдьє [4], Р. Патнема [5] до сучасних інтерпретацій у контексті публічного врядування. Порівняльний метод використано для зіставлення підходів різних авторів до визначення соціального капіталу як суспільного ресурсу та його практичного застосування в інституціях влади.

Інституційний аналіз дозволив розглянути соціальний капітал як чинник ефективності публічних інститутів, зокрема у процесах децентралізації, розвитку місцевого самоврядування та забезпечення громадянської участі. Контент-аналіз наукових джерел (праці OECD [2], Putnam [5], Coleman [3], Bourdieu [4], Lin [6], Woolcock [7] тощо) забезпечив систематизацію теоретичних підходів і виокремлення ключових характеристик соціального капіталу в управлінському контексті.

Також застосовано метод логіко-структурного моделювання, що дозволив відобразити взаємозв'язок між рівнем соціального капіталу, довірою, громадською активністю та якістю публічного управління. Джерельну базу дослідження становлять монографії, наукові статті, міжнародні звіти ОЕСР та емпіричні дослідження соціальної довіри і громадянської участі.

Таким чином, методологія дослідження забезпечила комплексне вивчення соціального капіталу як багатовимірного ресурсу, що поєднує соціальні, політичні та управлінські компоненти, визначаючи його потенціал для підвищення ефективності публічного управління та розвитку демократичних інститутів.

Результати. У сучасному дискурсі (OECD, 2007) соціальний капітал визначається як сукупність мереж, норм, цінностей та взаєморозуміння, які стимулюють співпрацю всередині та між групами. Для публічного управління це означає, що соціальний

капітал є не лише елементом соціальної структури, а й інституційним ресурсом, який полегшує реалізацію політик, сприяє партнерству влади й громади, знижує транзакційні витрати і підвищує легітимність управлінських рішень.

Тут мережі залишаються як повсякденні відносини між групами або окремими особами, наприклад, мережі друзів, сімейні мережі або мережі колишніх колег і т.д. Мережі легше зрозуміти, ніж спільні норми та цінності. Соціологи іноді говорять про норми як про невисловлені і значною мірою безперечні правила. Норми і розуміння можуть не стати очевидними, поки вони не будуть порушені. Цінності можуть бути більш відкритими для сумнівів; справді, суспільства часто сперечаються про те, чи змінюються їхні цінності. І все ж такі цінності, як повага до безпеки і захищеності людей, є важливими в кожній соціальній групі. Отже, ці мережі та розуміння зміцнюють довіру і таким чином дозволяють людям працювати разом [8, с. 103].

Коли мова заходить про соціальний капітал, часто цитуються роботи Роберта Девіда Патнема, переважно «Боулінг наодинці» (2000) [9]. Його підхід до соціального капіталу досить унікальний, оскільки він зосереджений на спільнотах, а не на індивідах, які їх складають. За його словами, соціальний капітал — це: *«особливості нашого суспільного життя, які роблять нас більш продуктивними — високий рівень залученості, довіри та взаємності»* [5, с. 4].

Якщо коротко, то чим більше в громаді добровільних асоціацій, тим вона здоровіша. Її члени мають більше впевненості та почуття приналежності до громади, що призводить, зокрема, до більшої участі у виборах.

Однак Джеймс Коулман підходив до цього по-іншому; він використовував соціальний капітал як інструмент для виходу за межі мікро — та макроаналізу, ставлячи актора та його здатність робити вибір [10]. На його думку, вибір індивідів в основному керується власними інтересами індивіда. Цей вибір формує їхні дії та стосунки з іншими індивідами, що призводить до побудови стійких відносин, які одночасно виступають як соціальні структури та ресурси для індивіда. Він ввів поняття взаємності, що веде до соціального капіталу. Він визначив соціальний капітал як *«[...] різноманіття сутностей з двома спільними елементами: всі вони складаються з певного аспекту соціальної структури, і вони полегшують певну дію акторів — чи то осіб, чи то акторів, що співпрацюють — в рамках цієї структури»* [3, с. 98]. Акцент робиться на тих аспектах соціальної структури, які служать ресурсами для економічних суб'єктів при спробі досягти своїх цілей [3, с. 101]. Таким чином, макроаналіз (структури) переплітається з мікроана-

лізом (індивідуальним вибором). Одне з критичних зауважень до цього визначення соціального капіталу ґрунтується на індивідуальному виборі. На думку Коулмана, вважається, що всі актори мають здатність робити вибір і можуть отримувати прибуток від своїх дій. Але автор, здається, забуває, що доступ до цих аспектів соціальної структури може сильно залежати від відносної якості соціального капіталу, що належить актору. Іншими словами, на доступ до необхідної інформації часто впливає статус і престиж особистості, як для членів мережі, так і для тих, хто бажає отримати до неї доступ [11].

З позицій Коулмана (1988) соціальний капітал — це функціональний ресурс, вбудований у соціальні структури, який забезпечує координацію дій індивідів [3]. Для системи врядування це означає, що мережі взаємності, зобов'язань та норм довіри створюють умови для ефективної колективної дії, де громадяни виступають не лише об'єктами, а й суб'єктами управління. Роботи Грановеттера дозволяють уникнути цього, оскільки *«економічна діяльність соціально обумовлена і не може бути пояснена лише посиленням на індивідуальні мотиви. Вона вбудована в поточні мережі особистих відносин, а не виконується атомізованими акторами»* [12, с. 9]. Говорячи про економічні інститути, Грановеттер зауважує, що всі інститути мають ту саму властивість, що вони *«не виникають автоматично в якійсь формі, яка стала неминучою внаслідок зовнішніх обставин, а є «соціально сконструйованими»* [12, с. 4]. Одним із ключових внесків цього автора, безсумнівно, є розрізнення, яке він проводить між різними відносинами, що складають соціальний капітал. Це те, що він назвав «Силою слабких зв'язків» [13]. Таким чином, мережа містить сильні зв'язки з тривалими відносинами (наприклад, близькі друзі) і більш розтягнутими відносинами, отже, потенційно слабкими, зі знайомими. Людина, добре наділена соціальним капіталом, матиме мережу, яка подвоює міцні зв'язки диверсифікованих слабких ланок, дозволяючи їй проникати в інші мережі. Міцність відносин сильно залежить від вкладень в їх підтримку.

Робота Нан Лін (2001) також допомогла підкреслити, що *«інвестиції в соціальні відносини індивідів, завдяки яким вони отримують доступ до вбудованих ресурсів для підвищення очікуваної віддачі від інструментальних або експресивних дій»* [6, с. 2]. Це також вносить ідею взаємного обміну в мережі акторів. Його внесок дозволяє вдосконалити концепцію соціальної мережі, не обов'язково маючи значення, чи думаємо ми про соціальний капітал [14].

Ці різні внески, жоден з яких не є ідеальним, є важливими компонентами для розуміння цієї концепції. Визначення П'єра Бурдьє (1980) враховує

соціальне конструювання соціального капіталу по відношенню до інших видів символічного та економічного капіталу. На його думку, концепція соціального капіталу є єдиним способом показати основні соціальні ефекти, які визначаються не лише індивідом (*“le seul moyen de désigner le principe d’effets sociaux qui [...] ne se laissent pas réduire à l’ensemble des propriétés individuelles possédées par un agent”* [15, с. 2]). Фактично, він враховує ефект «відносин» між акторами, але більш складне поняття, ніж проста взаємодія між агентами, пояснює різні «вигоди», які отримують різні актори, навіть якщо вони отримують соціальний капітал приблизно еквівалентний.

Таким чином, соціальний капітал – це концепція, згідно з якою *«сукупність фактичних або потенційних ресурсів, які пов’язані з володінням тривалою мережею більш-менш інституціоналізованих відносин [...] Таким чином, обсяг соціального капіталу, яким володіє даний агент, залежить від розміру мережі зв’язків, які він може ефективно мобілізувати, і обсягу капіталу [...], яким володіє кожен з тих, з ким він пов’язаний»* [4]. Володіючи сильним соціальним капіталом, агент може легко мобілізувати свої «контакти» для досягнення своєї мети, або для отримання необхідної підтримки в конкретній ситуації, максимізуючи віддачу від свого культурного капіталу, який встановлений чи ні.

Іншими словами, обсяг соціального капіталу, яким володіє агент, є функцією від обсягу мережі відносин, які можуть бути мобілізовані, а також від обсягу капіталу (економічного, культурного або соціального) кожного члена мережі відносин, яку можна назвати. Таким чином, соціальний капітал має переваги як кількісних, пов’язаних з числом відносин, які можуть бути мобілізовані, так і якісно пов’язаних з соціальними ситуаціями агентів, що беруть участь в цих відносинах. Володіння соціальним капіталом передбачає, що агент, свідомо чи ні, буде стратегічно інвестувати для створення, підтримки або відтворення соціальних відносин, які безпосередньо або потенційно можуть бути використані [4].

Згідно з визначенням Бурдьє [4], концепція соціального капіталу особливо цікава тим, що вона пояснює своє походження, тобто впливає з соціальної реальності і пояснює її у відповідь. Концепція соціальної мережі зосереджується на індивідуальних відносинах, що створюють мережу, тоді як концепція соціального капіталу висвітлює ситуацію індивіда, який є частиною соціальної динаміки, де його капітал (у всіх його формах) як успадковується, так і будується. Дійсно, визначення П’єра Бурдьє описує змінні для зміни соціального капіталу: вартість цього капіталу базується на наявності потенційно «корисних» ресурсів, а також ресурсів або капіталу, якими

володіють члени мережі («проливає світло на методи оцінки акціонерного капіталу: вартість цього капіталу є функцією наявності потенційно «корисних» ретикулярних ресурсів, а також ресурсів або капіталу, якими володіють актори мережі») [16, с. 28], ця мережа є соціально сконструйованою, а не набутою.

За даними Coleman [3, с. 111], соціальний капітал у сім’ї залежить від фізичної присутності дорослих у сім’ї та від уваги, яку дорослі приділяють дитині. Однак він стверджує, що в сім’ї може не вистачати соціального капіталу навіть за наявності дорослих, якщо між дітьми та батьками немає міцних відносин. Прандіні [17, с. 221] наголошує на важливості родинних зв’язків у передачі громадянських чеснот, взаємності та довірчого ставлення від сім’ї до ширшого суспільства. З одного боку, його дослідження показує, що ті італійські сім’ї, які змогли зберегти відносини, засновані на значущому шлюбі і збагачені дітьми, генерують високий рівень соціального капіталу. Особливо високо релігійні люди змогли передати соціальний капітал сім’ї суспільству, надавши можливість своїм членам долучитися до об’єднання та спільного життя. Подружжя стабільність, наявність бабусь і дідусів, які допомагають і підтримують своє потомство, сильне релігійне ставлення і наявність дітей є основними змінними, що сприяють створенню соціального капіталу сім’ї. Однак ізольовані сім’ї, які живуть у проблемному соціальному контексті, менш схильні до відтворення та передачі соціального капіталу. З іншого боку, нещодавня соціально-економічна криза підриває здатність сімей формувати соціальні відносини [17, с. 230].

У контексті громади соціальний капітал – це ресурс, вбудований у зв’язки соціальних мереж, який пов’язує мешканців громади та групи. Соціальний капітал громади може сприяти успіху громади багатьма способами [18, с. 443]. Суспільні відносини можуть становити корисні капітальні ресурси для індивідів за допомогою таких форм соціального капіталу: зобов’язання і очікування, які залежать від благонадійності соціального середовища; інформаційні канали, норми, які супроводжуються санкціями.

Однак існує аспект суспільного блага, який означає, що актор або актори, які генерують соціальний капітал, зазвичай отримують лише невелику частину його вигод [3, с. 116-119]. Вразливі групи населення, які живуть у бідності, недостатньо забезпечені, недостатньо освічені та відірвані від позитивної взаємодії внаслідок відсутності або низького рівня соціального капіталу, отримують вигоду від програм «Діти, молодь та сім’ї в групі ризику». Ці програми можуть мати стійкий, позитивний вплив, а також демонстративний вплив на підвищення впевненості, підвищення громадянської активності, більш позитивного

ставлення до навчання та підвищення кваліфікації для робочої сили [19, с. 105–106]. Соціальний капітал у сім'ї та соціальний капітал у громаді відіграють роль у створенні людського капіталу наступного покоління, яке підостає [3, с. 109].

У практичному вимірі соціальний капітал громади проявляється через:

- зв'язки (bonding) – тісні горизонтальні відносини всередині груп, що формують солідарність;
- мости (bridging) – зв'язки між різними соціальними групами, які забезпечують обмін ресурсами та інформацією;
- зв'язки з владою (linking) – вертикальні відносини між громадянами, громадськими організаціями та державними інституціями.

У публічному управлінні баланс між цими формами є ключовим для забезпечення інклюзивної та стійкої системи врядування.

Соціальний капітал, як показує досвід дослідників [3, 17], також є важливою умовою формування людського капіталу – адже родинні й громадські зв'язки створюють середовище соціалізації, передачі громадянських чеснот та участі. Для органів влади це означає, що інвестиції у підтримку громадських ініціатив, волонтерства, сімейної політики чи молодіжних проєктів фактично є інвестиціями у відтворення соціального капіталу держави.

Таким чином, соціальний капітал у контексті публічного управління можна розглядати як невидиму інфраструктуру довіри, що об'єднує формальні й неформальні інституції, підвищує ефективність управ-

лінських рішень та зміцнює суспільну згуртованість. У добу децентралізації та громадоцентричного врядування соціальний капітал стає не лише об'єктом дослідження, а й ключовим стратегічним ресурсом розвитку держави.

Висновки. Соціальний капітал є ключовим нематеріальним ресурсом публічного управління, що виявляється у мережах довіри, взаємності та співпраці між громадянами, владними структурами й інституціями громадянського суспільства. Історія розвитку концепції – від Ліди Ханіфан і Джеймса Коулмана до Роберта Патнема та П'єра Бурдьє – демонструє еволюцію від розуміння соціального капіталу як особистісної чесноти до його трактування як суспільного ресурсу управління. Для системи врядування соціальний капітал виконує інтеграційну, комунікаційну та ресурсну функції, забезпечуючи взаємозв'язок між індивідуальними діями громадян і колективними управлінськими процесами. Високий рівень соціального капіталу сприяє зміцненню інституційної довіри, підвищує ефективність політик, знижує соціальні ризики й трансакційні витрати у взаємодії між державою та суспільством. Формування й відтворення соціального капіталу потребує цілеспрямованої державної політики, орієнтованої на підтримку громадських ініціатив, розвиток горизонтальних зв'язків, освіти, волонтерства й комунікаційної відкритості влади. Для України соціальний капітал стає не лише фактором соціальної згуртованості, а й передумовою стійкості державності – особливо в умовах війни, відбудови та розбудови демократичних інститутів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Hanifan L. J. New Possibilities in Education. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 1916. Vol. 67. P. 130–138.
2. Keeley B. Human Capital. How what you know shapes your life. OECD Insights. OECD Publishing, 2007.
3. Coleman J. Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*. 1988. Vol. 94. P. 95–120.
4. Bourdieu P. The Forms of Capital. In: Richardson J. (ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. 1986. P. 241–258. URL: <https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm> (accessed 15.09.2025).
5. Putnam R. D. The Decline of Civil Society: How come? So What? The 1996 John L. Manion Lecture. 1996. P. 1–28. URL: http://wh.agh.edu.pl/other/materialy/672_2014_04_23_13_04_24_Spcial_capital2.pdf (accessed 15.09.2025).
6. Lin N. *Social Capital: A Theory of Structure and Action*. London; New York: Cambridge University Press, 2001.
7. Woolcock M. Microenterprise and Social Capital: A Framework for Theory, Research, and Policy. *The Journal of Socio-Economics*. 2001. Vol. 3, Issue 2. P. 193–198.
8. Neves B. Social Capital and Internet Use: The Irrelevant, the Bad, and the Good. *Sociology Compass*. 2013. Vol. 7, Issue 8. P. 599–611.
9. Putnam R. D. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster, 2000.
10. Coleman J. *Foundations of Social Theory*. Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press, 1990.
11. Deschenaux F., Laflamme C. Réseau social et capital social: une distinction conceptuelle nécessaire illustrée à l'aide d'une enquête sur l'insertion professionnelle de jeunes Québécois. 2009.
12. Granovetter M., Swedberg R. *The Sociology of Economic Life*. Westview Press, 1992.
13. Granovetter M. The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*. 1973. Vol. 78, Issue 6. P. 1360–1380.
14. Lin N. Building a Network Theory of Social Capital. *Connections*. 1999. Vol. 22, No. 1. P. 28–51.

15. Bourdieu P. Le capital social. Actes de la recherche en sciences sociales. 1980. Vol. 31. P. 2–3. URL: www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/arss033553221980num3112069 (accessed 15.09.2025).
16. Lévesque M., White D. Le concept de capital social et ses usages. Lien social et Politiques. 1999. No. 41. P. 23–33.
17. Prandini R. Family Relations as Social Capital. Journal of Comparative Family Studies. 2014. Vol. 45, Issue 2. P. 221–234.
18. Whitham M. Community Connections: Social Capital and Community Success. Sociological Forum. 2012. Vol. 27, No. 2. P. 441–457.
19. Williams B., Le Menestrel S. M. Social Capital and Vulnerability from the Family, Neighborhood, School, and Community Perspectives. New Directions for Youth Development. 2013. No. 103. P. 97–107.

REFERENCES:

1. Hanifan, L. J. (1916). New Possibilities in Education, Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 67, pp. 130–138
2. Keeley, B. (2007). Human Capital, How what you know shapes your life. OECD Insights, OECD Publishing
3. Coleman, J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital, American Journal of Sociology, Vol. 94, pp. 95–120
4. Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital, J. Richardson (Ed.) Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education, pp. 241–258. <https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm> (accessed 15.09.2025).
5. Putnam, R.D. (1996). The Decline of Civil Society: How come? So What? The 1996 John L Manion Lecture, pp. 1–28. http://wh.agh.edu.pl/other/materialy/672_2014_04_23_13_04_24_Spcial_capital_2.pdf (accessed 15.09.2025).
6. Lin, N. (2001). Social Capital: A Theory of Structure and Action (London and New York, Cambridge University Press).
7. Woolcock, M. (2001). Microenterprise and Social Capital: a Framework for Theory, Research, and Policy, The Journal of Socio-Economics, Vol. 3, Issue 2, pp. 193–198.
8. Neves, B. (2013). Social Capital and Internet Use: The Irrelevant, the Bad, and the Good, Sociology Compass, Vol. 7, issue 8, pp. 599–611.
9. Putnam R.D. (2000). Bowling Alone: The Collapse and Revival of American
10. *Community*. New York: Simon & Schuster.
11. Coleman, J. (1990). Foundations of Social Theory. Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press.
12. Deschenaux, F. and Laflamme, C. (2009). Réseau social et capital social: une distinction conceptuelle nécessaire illustrée à l'aide d'une enquête sur l'insertion professionnelle de jeunes Québécois
13. Granovetter M. and Swedberg R. (1992). The Sociology of Economic Life, Westview Press
14. Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties, American Journal of Sociology, Volume 78, Issue 6, pp. 1360–1380.
15. Lin, N. (1999). Building a Network Theory of Social Capital, Connections, vol. 22, no. 1, pp. 28–51.
16. Bourdieu, P. (1980). Le capital social. In: Actes de la recherche en sciences sociales. Vol. 31, pp. 2–3. www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/arss033553221980num3112069 (accessed 15.09.2025).
17. Lévesque, M. and White, D. (1999). Le concept de capital social et ses usages, Lien social et Politiques, Numéro 41, pp. 23–33
18. Prandini, R. (2014). Family Relations as Social Capital, Journal of Comparative Family Studies, Vol. 45, Issue 2, pp. 221–234.
19. Whitham, M. (2012). Community Connections: Social Capital and Community Success, Sociological Forum, Vol. 27, № 2, pp. 441–457.
20. Williams, B. and Le Menestrel, S.M. (2013). Social Capital and Vulnerability from the Family, Neighborhood, School, and Community Perspectives, New Directions for Youth Development. № 103, pp. 97–107.